

Jaarverslag 2008
Stichting Mainline

Harm Reduction, Overall bereik

Bijlmer ^ Binnen De Correlation ^ Den Haag ^ Drachten ^ Economische Onrust ^ Eindhoven ^ Gebruiksruimte ^ Gevangenispersoneel ^ Lam ^ Gouda ^ Groningen ^ Haarlem ^ Hangplek ^ Harderwijk ^ Heerhugowaard ^ Heerlen ^ Wei ^ India ^ Indonesië ^ Kalimantan ^ Industriestad Togliatti ^ Inloopruimte ^ Justitiële Steunpunt Preventie ^ Leeuwarden ^ Leiden ^ Lelystad ^ Maastricht ^ Maatschappelijke Ministeries ^ Nederlandse Straten ^ Nepal ^ Nijmegen ^ Oekraïne ^ Op Straat ^ Opvang n ^ Pakistan ^ Partnerorganisaties ^ Party's ^ Peeskamer ^ Politie ^ Politieke Onrust ^ mond ^ Roosendaal ^ Rotterdam ^ Safe Shop ^ Seksfeesten In Nederland ^ Sexvillages In n ^ Telefonische Consulten ^ Thailand ^ Tijdschrift Mainline ^ Tilburg ^ Tappelzones ^ ^ Vlissingen ^ Woonvoorzieningen ^ Zaandam ^ Zoetermeer ^ Zorgvoorzieningen ^ Zwolle

MAIN *line*

INHOUD

Voorwoord	5
Thema 2009: Settings	7
Veldwerk en voorlichtingsmateriaal	9
Training, ontwikkeling en beleid	17
Internationaal	23
Bureau en financieel beheer	27
Bijlagen:	
Veldwerkgesprekken	30
Financieel overzicht	33
Presentaties	34
Delegaties	35
Congressen	35
Publicaties	36
Netwerken	37
Medewerkers	39
Bestuur	40
Commissie van Advies	40

VOORWOORD

De laatste paar jaar wordt druggebruik steeds vaker teruggebracht tot chemie. Het zou puur gaan om een stofje in de hersenen, terwijl omgevingsfactoren steeds minder relevant lijken als voedingsbodem voor gebruik en verslaving. Toch blijkt uit divers onderzoek dat juist de setting waarin mensen gebruiken van grote invloed is op gebruik, alsmede de manier van gebruik en de risico's op gezondheids- en verslavingsproblemen.

Maatwerk

Mainline is actief in diverse settings, variërend van gebruiksruidten in Amsterdam en gevangenissen in Oekraïne tot *sex villages* in Kalimantan. Deze totaal verschillende omgevingen dwingt ons tot het maken van een spagaat als het gaat om het geven van gezondheidsvoorlichting en het ondersteunen van harm reduction. Onze voorlichting is immers maatwerk. Het is via direct contact met gebruikers tot stand gekomen, waar ook ter wereld, en daarom exact afgestemd op de omstandigheden ter plekke.

Mensenrecht

De setting waarin men gebruikt, wordt grotendeels bepaald door de sociaal-economische omstandigheden van een land. Hoe is het nationaal beleid ten aanzien van druggebruik? Hoe zijn de medische voorzieningen? Wat zegt de wet? De toegang tot zorg voor gebruikers en de garantie op een continuïteit aan zorg, gebaseerd op harm reduction, is essentieel om ziekten als hiv, hepatitis C en longziekten terug te dringen, maar ook om economisch en psychisch welzijn van gebruikers te verbeteren.

Zowel de rechten van de mens zijn gediend met harm reduction als het maatschappelijk belang. Immers ieder mens – of je nu druggebruiker bent of niet - heeft recht op toegang tot gezondheidsinformatie en (medische) zorg. Daarnaast verbetert harm reduction de volksgezondheid van een land en dient het een algemeen nut. Op alle niveaus zet Mainline haar missie om harm reduction 'aan de man' te brengen dan ook voort: in direct contact met gebruikers, maar ook via trainingen aan professionals, ondersteuning van andere ngo's, beleidsadvisering en netwerkondersteuning.

In kaart

Om de diverse settings goed in kaart te brengen, is direct contact nodig met gebruikers ter plekke, maar soms wordt eerst verkennend bureauonderzoek gedaan. Zo is er in 2008 op het kantoor van Mainline in Amsterdam inventariserend bureauonderzoek gedaan naar

de situatie in Afrika en Latijns-Amerika, waarbij werd geïnventariseerd wat er in beide continenten wordt gedaan aan harm reduction en welke harm reduction-projecten ontbreken. De volgende stap zal zijn om ter plekke te zien wat er leeft en speelt om ook hier in de toekomst maatwerk te kunnen leveren teneinde de gezondheid van gebruikers te verbeteren.

Eigen keuzes

Rest de vraag, wat het nu is, verslaving: chemie of setting? Mainline denkt niet in 'of-of', maar in 'en-en'. Druggebruik is de som van een complex van factoren, waarbij – vindt Mainline – voor gebruikers altijd ruimte moet zijn voor het maken van individuele keuzes. Daar maakt Mainline zich hard voor, bijna tegen de stroom in. Op welke manier we dat in het afgelopen jaar hebben gedaan, leest u in dit jaarverslag.

Veel leesplezier.

Janine Wildschut, directeur Mainline

THEMA 2009: SETTINGS

Van oudsher is Mainline op straat actief, het kloppend hart van onze organisatie: daar waar gebruikers zijn en Mainline inspiratie vindt voor haar onderwerpen, waar veldwerkers behoeften en trends signaleren en waar innovatieve projecten bijna spontaan geboren worden. In de loop der jaren is het werkveld van Mainline echter steeds breder geworden, variërend van gebruiksruidten, tippelzones en Indiase sloppenwijken tot Haagse ministeries en congressen in binnen- en buitenland.

Observeren

De diverse settings vormen een schat aan informatie op het gebied van de gezondheid en het welzijn van druggebruikers. Van belang zijn vragen als:

- Hoe ziet de hangplek eruit en op welke manier worden drugs gebruikt?
- Zijn de omstandigheden hygiënisch?
- Hebben gebruikers op straat toegang tot gezondheidsinformatie?
- Hoe ziet de peeskamer eruit van een druggebruikster uit Kalimantan?
- Is er sprake van sekswerk op plaatsen waar veel gebruikt wordt?
- Onder welke omstandigheden shotten gebruikers in Pakistan hun drugs?
- Hoe vaak worden er attributen gedeeld?
- Waar liggen mogelijkheden tot gezonde keuzes?
- Is er veel politie op straat en worden druggebruikers opgepakt, opgejaagd of bekeurd?
- Wordt er haastig gebruikt?
- Waar is een opening in het gesprek?

Vanuit de diverse settings bestuderen we ook de professionele en beleidsmatige omgeving die van grote invloed is op de gezondheidssituatie van gebruikers. Uiteindelijk is het doel met al deze kennis de gezondheidssituatie van druggebruikers te verbeteren, alsmede hun kwaliteit van leven. Maatwerk leveren is hierbij cruciaal wil je impact hebben. Het is de sleutel tot goede voorlichting, tot passende effectieve beleidsadvisering en tot de ontwikkeling van trainingen.

VELDWERK EN VOORLICHTINGSMATERIAAL

Steeds nieuwe wegen bewandelen

De Nederlandse overheid voert al jaren een beleid waarin gebruikers worden aangemoedigd zich vooral niet in de publieke ruimte op te houden. Veldwerk vindt derhalve steeds minder vaak plaats op straat en veel vaker binnen de muren van de opvang. Bij een deel van het personeel in deze opvang bestaan nogal wat vragen over druggebruik, de effecten ervan en de manieren van toedienen en andere druggerelateerde gezondheidsissues. Hier is een belangrijke taak voor Mainline weggelegd. De veldwerkers van Mainline weten immers precies wat er speelt in de scene. Maar het mes snijdt aan twee kanten. ‘Door meer te weten te komen over gebruik, middelen en toedieningswijzen komt er ook bij het personeel meer draagvlak voor harm reduction,’ zegt Arie Sijbesma, programmaleider veldwerk en voorlichtingsmateriaal. ‘En dat is voor Mainline, die zich nadrukkelijk als harm reduction-organisatie profileert, natuurlijk alleen maar positief.’

Flexibel

‘Veldwerk en voorlichting in het kader van secundaire preventie is een kwestie van een lange adem’, meent Sijbesma. ‘Vaak moeten onderwerpen herhaald worden. Daarom is het belangrijk dat de veldwerkers steeds nieuwe manieren bedenken om ze onder de aandacht te brengen. Maar ook de feiten veranderen door veranderd medisch inzicht of door onderzoek naar druggebruik. De scene is dynamisch en onderhevig aan veranderingen, waarop veldwerk flexibel inspeelt. Aanpassing aan het niveau en de leefomstandigheden van gebruikers blijft nodig om gezondheidsinformatie te laten beklijven en realistisch advies te kunnen geven. Het voorlichtingsmateriaal is dan ook zo ontwikkeld dat het te allen tijde aansluit bij de leefwereld van druggebruikers.’

Hepatitis C

In 2008 was hepatitis C (HCV) een belangrijk onderwerp in de veldwerkgesprekken, omdat gebruikers vaak hepatitis C hebben en meer en meer naar behandeling worden geleid door internisten, de GGD etc. In deze veldwerkgesprekken laat Mainline gebruikers nadenken over de vraag of ze daadwerkelijk in behandeling willen, maar ook over een stappenplan dat ze voor zichzelf moeten opstellen als ze besluiten zich te laten behandelen.

Sijbesma: ‘Wij geven gebruikers informatie in handen, zodat ze uiteindelijk kunnen komen tot een weloverwogen beslissing.’

Hepatitis C is in 2008 in 560 gesprekken besproken. Wat bij die gesprekken opviel was dat veel gebruikers ooit wel zijn getest op hepatitis C, maar verder nooit stappen hebben ondernomen om zich te laten behandelen. Vaak is het genotype van het virus ook niet bekend. Veelal ziet men op tegen de behandeling in combinatie met het nog niet hebben van klachten. Door de lange termijn effecten en de behandelingsmethoden te bespreken, wordt een weloverwogen beslissing gestimuleerd. Ook zien we dat gebruikers moeite hebben om door te vragen bij de behandelend arts en daardoor afhaken. Door dieper in te gaan op de behandeling, vaak met gebruik van de brochure ‘Lust for Life’ geven we de persoon meer handvatten om het gesprek met de behandelaar in te gaan.

Uit de veldwerkgesprekken bleek dat men redelijk op de hoogte is van de infectierisico’s bij het delen van spuiten, maar dat er nog veel onduidelijkheid is over hepatitis C en seks. Daarnaast weten velen niet dat het delen van scheerapparaten en tandenborstels e.d. ook kan leiden tot infectie met hepatitis C.

Tussen vier muren

In 2008 is door veldwerkers in de gesloten setting van verschillende huizen van bewaring, onder andere in de Havenstraat in Amsterdam, voorlichting gegeven. In de Havenstraat zitten kortgestraften. Mainline veldwerkers krijgen er veel informatie van de gebruikers over hun gezondheid. Veldwerkers ervaren dat gebruikers in detentie meer open staan voor veldwerkgesprekken, omdat zij in deze speciale setting meer rust hebben. Ook zeggen gebruikers zich op hun gemak te voelen bij de onafhankelijke veldwerkers, die zij vaak al kennen van buiten de gevangenis.

In totaal zijn binnen detentie 365 veldwerkgesprekken gevoerd. Vanaf oktober 2008 naast het veldwerk in het Huis van Bewaring Schutterswei in Alkmaar ook eens in de twee weken in het Huis van Bewaring de Havenstraat in Amsterdam. Hier is met 56 gedetineerden gesproken. Via het veldwerk in de Havenstraat komen veldwerkers ook in contact met gebruikers die zij buiten detentie niet zo gemakkelijk vinden, omdat deze druggebruikers niet actief zijn in de scene. Het gaat dan met name om Oost-Europeanen en Noord-Afrikanen, onder wie veel jonge gebruikers met risicogedrag. Oost-Europeanen zijn fervente shotters, bij Noord-Afrikanen zien we meer basecokegebruik, partydrugs en cannabis. Door het contact in detentie krijgt Mainline ook buiten detentie meer toegang tot deze groepen.

Methadon en alcoholgebruik

Naar aanleiding van een inventarisatie over alcohol in combinatie met methadon is in 2008 met 275 personen gesproken, waarvan in 128 gevallen ook gesproken is over de effecten hiervan op een HCV-infectie. Dit zal in 2009 leiden tot een advies over hoe om te gaan met de combinatie alcohol en methadon voor werkers in de verslavingszorg.

Seks in de bus

In 2008 hebben Mainline veldwerkers 52 keer een bezoek gebracht aan 32 verschillende steden buiten Amsterdam. Het grootste gedeelte van de steden werd bezocht met de Mainline-bus. Het voordeel daarvan is dat we los van de hulpverlening een inloopruimte hebben, die volledig is ingericht om voorlichting te geven over gebruik en gebruiksgelateerde gezondheidsproblemen.

In het begin van 2008 was er in de bus extra aandacht voor seks en risicogedrag. De bus was speciaal voor de gelegenheid erotisch aangekleed. Binnen speelden gebruikers onder begeleiding van veldwerkers de seksquiz en spraken aansluitend over seksrisico's en druggebruik met de veldwerkers. Het creëren van een gezellige en soms ludieke omgeving maakte dat de bezoekers meer open stonden voor contact. Het contrast tussen de rust in de bus en de dagelijkse hectiek van de straat zorgde voor een nog grotere impact.

Tijdschrift blijft hoofdingang contact

In 2008 is de Mainline vier keer verschenen. 'De Mainline is vaak een hoofdingang voor een gesprek met een gebruiker over gezondheid en drugs', vertelt Sijbesma.

Het blad (oplage 12.000) is onverminderd populair bij gebruikers en hulpverleners. Gebruikers kunnen zich via het tijdschrift identificeren, herkennen zich in de artikelen en halen er informatie uit. Ook hulpverleners geven aan dat zij door het blad de wereld van gebruikers beter (leren) begrijpen.

Het tijdschrift wordt uitgedeeld op straat, in gebruiksruidten, hostels, tippelzones, huizen van bewaring, opvangplekken en klinieken. Sommige particulieren en hulpverleningsinstellingen hebben een abonnement. De combinatie magazine en persoonlijk contact maakt iets extra's los bij de gebruiker waardoor informatie beter aankomt. Daarnaast wordt het blad in vele omstandigheden en omgevingen meegenomen en gelezen.

Jaarlijks maakt Mainline een special. In 2008 ging deze over zelfcontrole, een onderwerp met vele invalshoeken. Zo bleek tijdens het maken van de special dat gebruikers veel ervaring hebben met zelfcontrole. Daarnaast is de omgeving waarin mensen zich bevinden van invloed; is de omgeving hectisch, opgefokt of juist rustig, zijn er veel of weinig andere gebruikers etc?

Mind over Body

Naast de al genoemde special heeft Mainline in november 2008 een goed bezocht sympartium (combinatie van symposium en party) 'Mind over Body' georganiseerd, met als thema zelfcontrole. Op ludieke wijze werd aan dit onderwerp aandacht besteed door optredens van Jules Deelder en de gebruikersband The Stoneds. Deelder leidde een quiz over zelfcontrole en vertelde - op geheel eigen wijze - over zijn eigen ervaringen met drugs en zijn zoektocht naar balans in zijn leven. Daarnaast bleek 'Verwoestend verlangen', een hit van The Stoneds, veel herkenning op te roepen bij het publiek, en de juiste snaar te raken.

De 135 bezoekers kregen naast vermaak ook serieuze lezingen aangeboden van prof. dr. Wiers, professor in ontwikkelingspsychopathologie aan de Universiteit van Amsterdam en dr. Boerboom, psychiater.

De enthousiaste reacties achteraf lieten de waardering van het publiek zien, vooral de combinatie van serieuze inhoud en vermaak werden goed ontvangen en als manier gezien om weer eens vanuit een andere invalshoek tegen het idee van zelfcontrole aan te kijken.

Langer leven

De nieuwsbrief 'Take It' voor hiv-positieve gebruikers is in 2008 vier keer verschenen. Deze groep druggebruikers heeft behalve medische vragen ook steeds meer levensvragen, omdat het vooruitzicht op een langer leven steeds realistischer wordt door het succes van de combinatietherapie. De onderwerpen in 2008 sloten daarbij aan, met aandacht voor onder andere voeding, therapietrouw, buddyzorg en spiritualiteit.

Vorm en inhoud voorlichting

Om gezondheidsvoorlichting te laten slagen is vorm vaak minstens zo belangrijk als inhoud. Verpak de boodschap ludiek en het beklijft. Daarom is Mainline altijd op zoek naar nieuwe wegen. In 2008 pakte dit ondermeer uit in een spel over hepatitis C en hiv. Dit voorlichtingsspel, 'Russisch Roulette' genaamd, bleek een groot succes. Binnen diverse Rotterdamse opvangvoorzieningen werd met dit spel een prettige, gezellige omgeving gecreëerd dat uiteindelijk leidde tot serieuze gespreksonderwerpen over gezondheidsrisico's. Gebruikers, die tijdens het spel (kennis- en gewetensvragen over druggebruik en risicogedrag) het voortrouw hadden in de groep, waren opvallend open over hun ervaringen. De handige prijzen, zoals een radiootje en sokken voor de winnaars werden zeer gewaardeerd. Zo ontstond een omgeving waarin mensen zich op hun gemak voelden, openstonden voor voorlichting, elkaar voorlichtten en opvangmedewerkers en druggebruikers tijd namen om met elkaar te praten over hepatitis C, druggebruik en risicovol seksueel gedrag.

Het spel – een pilot - was zo'n succes dat er een bordspel van gemaakt wordt, dat ook binnen detentie in Amsterdam en Alkmaar gespeeld kan worden en uiteindelijk in de veldwerkbuss door heel Nederland. In 2009 zal via de landelijke Hepatitis C-campagne in samenwerking met het Trimbos Instituut, NIGZ en andere partners een verspreiding van het spel onder instellingen en GGD's plaatsvinden. De medewerkers zullen training en instructie krijgen van Mainline hoe hiermee te werken.

'Het concept om via spelvormen gezondheidsinformatie over te dragen, is dan ook geschikt voor meerdere toepassingsmogelijkheden' aldus Sijbesma. Met andere woorden: wordt vervolgd in 2009.

Buprenorfine, kick van gewoon

Mainline heeft samen met productiebedrijf CNI-concepts de dvd 'Buprenorfine, de kick van gewoon' gemaakt. Gebruikers vertellen in deze film over hun ervaringen met het middel dat een alternatief is voor methadon. Mainline is van mening dat druggebruikers recht hebben op een vrije keuze van vervangende middelen. Voor de één werkt methadon, voor de ander buprenorfine. De gebruikers die mee hebben gewerkt aan de DVD zijn allemaal gebruikers met huisvesting en een min of meer stabiele leefomgeving. Ook hier zien we dat de leefsetting en het middelengebruik van invloed zijn op elkaar. De DVD is breed verspreid onder hulpverleners en beleidsmakers om aandacht te vragen voor zorg op maat.

Op tippelzones

Op de tippelzone in Utrecht zijn veldwerkers van Mainline in 2008 vijf keer geweest om te spreken met 61 vrouwen en klanten over onder andere GHB, poppers, snuifcoke en voeding. Er werken op deze zone nogal wat vrouwen kortstondig en zij gebruiken recreatief. Daarnaast zijn hier ook transseksuelen actief en vrouwen werkzaam die al jaren in de scene zitten. Alle genoemde groepen bleken behoefte te hebben aan gezondheidsvoorlichting. De manier waarop vrouwen gebruiken op de tippelzones en de risico's die zij lopen op gezondheidsproblemen worden deels bepaald door het werk en aanwezig zijn op de baan. Een deel van hen gebruikt snuifcoke tijdens het werk, de meeste tippelaarsters gebruiken basecoke. Vaak gebruikt men dit middel om het werk emotioneel aan te kunnen, terwijl ze het werk ook weer nodig hebben om hun gebruik te bekostigen. Op tippelzones gebruiken vrouwen vaak snel en haastig. Ook nemen ze weinig tijd om te onderhandelen over veilige seks. Het spreekt voor zich dat de manier waarop vrouwen moeten worden voorgelicht goed moet aansluiten op de setting van de tippelzone. Voor het leveren van maatwerk werd Mainline in 2008 gesteund door de medewerkers van het Huiskamer Aanloop Project in Utrecht. Zij droegen thema's aan, die afgestemd waren met de vrouwen, zoals het onderwerp 'GHB en poppers'. Deze middelen worden specifiek gebruikt door klanten voor een intensere seksbeleving. Er werd gesproken over hoe je met klanten moet omgaan die deze middelen gebruiken, over de effecten ervan en de risico's van gebruik in relatie tot het werk als je ze zelf zou gebruiken.

Naast de tippelzone Utrecht zijn ook 4 bezoeken gebracht aan tippelzones elders in het land, waar 37 gesprekken met tippelende vrouwen zijn gevoerd over veilig vrijen en veilig druggebruik.

Naast het veldwerk gericht op tippelende vrouwen is Mainline actief in het Landelijk Overleg Tippelzones (LOT), waar informatie wordt uitgewisseld tussen tippelzones in het land en verschillende partners van het overleg.

Peptalk

Ook trachtte Mainline in 2008 met tippelende gebruiksters in Amsterdam te werken via het project Peptalk. Door het opheffen van de tippelzone in Amsterdam zijn veel tippelaarsters echter moeilijk bereikbaar geworden. Nieuwe voorlichtingsmethoden worden uitgetest om hen te bereiken. In 2008 is de interventie Peptalk getest. Peptalk is een interventie waarbij vrouwen werkzaam in de prostitutie onderhandelingsvaardigheden aanleren om te komen tot consistentere condoomgebruik om beter voor hun veiligheid in te staan. Om vrouwen te werven werkte de *Response Driven Sampling*-methode, waarbij vrouwen tegen beloning (te weten een beautybon) andere vrouwen moesten aanbrengen, niet afdoende om voldoende vrouwen te bereiken. Besloten is op basis van deze pilot niet tot een doorontwikkeling te komen, maar in plaats daarvan een alternatieve interventie toe te passen. Zaak is deze groep gebruiksters actief te blijven benaderen vanwege hun kwetsbare positie.

Projecten

LANDELIJK VELDWERK

Financier: ministerie van VWS

Bereik: landelijk

Doel: gezondheidsvoorlichting aan druggebruikers door heel Nederland

Looptijd: 2008

Resultaat: 1004 gesprekken, 52 bezoeken in 32 steden
(zie voor details Bijlagen: Veldwerkgesprekken 2008)

AMSTERDAMS VELDWERK

Financier: gemeente Amsterdam

Bereik: Amsterdam

Doel: gezondheidsvoorlichting aan druggebruikers in Amsterdam, aansluitend bij en aanvullend op het aanbod van woon- opvangvoorzieningen, ketenpartners en justitiële trajecten en op straat aan verborgen groepen

Looptijd: 2008

Resultaat: 893 gesprekken (zie voor details Bijlagen: Veldwerkgesprekken 2008)

SCHUTTERSWEI (309 gesprekken)

Financier: Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)

Bereik: Alkmaar

Doel: gezondheidsvoorlichting geven aan druggebruikers in detentie

Looptijd: 2008

Resultaat: 309 gesprekken

PEPTALK

Financier: ministerie van VWS

Bereik: landelijk

Doel: interventie ontwikkeling waarbij vrouwen werkzaam in de prostitutie onderhandelingsvaardigheden aanleren om te komen tot consistentere condoomgebruik en om beter voor hun veiligheid in te staan

Looptijd: 2008

Resultaat: pilot-interventie met evaluatieverslag

ALTIJD VEILIG

Financier: ministerie van VWS

Bereik: landelijk

Doel: opstellen van een advies aan methadonverstrekkers over methadonverstrekking en alcoholgebruik en specifieke voorlichting over alcohol, methadon en hepatitis C aan druggebruikers

Looptijd: 2008

Resultaat: 275 voorlichtingsgesprekken met methadongebruikers,

4 interviews met belangenbehartigers, 13 interviews met verpleegkundigen en artsen en 29 interviews met methadongebruikers. Advies voor methadonverstrekkers met conclusies en aanbevelingen ter aanvulling op de RIOB (Richtlijn Opiaatonderhoudsbehandeling)

TIJDSCHRIFT MAINLINE

Financier: ministerie van VWS

Bereik: landelijk

Doel: objectieve gezondheidsinformatie geven aan druggebruikers, professionals en beleidsmakers

Looptijd: 2008

Resultaat: 4 nummers met oplage 12.000 per nummer

TAKE IT

Financier: ministerie van VWS

Bereik: landelijk

Doel: objectieve gezondheidsvoorlichting geven aan druggebruikers met hiv en hen ondersteunen bij therapietrouw en kwaliteit van leven

Looptijd: 2008

Resultaat: 4 nummers met oplage 750 per nummer

BUPRENORFINE, KICK VAN GEWOON (DVD)

Financier: eigen productie

Partner: CNI-concepts

Bereik: landelijk

Doel: informatie geven over het gebruik van buprenorfine als substitutiemiddel en aandacht vragen voor zorg op maat

Looptijd: 2008

Resultaat: 620 DVD's

MIND OVER BODY

Financiering: Schering-Plough

Partner: CNI-concepts

Bereik: landelijk

Doel: hulpverleners en beleidsmakers op een luchtige manier informeren over de techniek en meerwaarde van zelfcontrole en harm reduction

Looptijd: 2008

Resultaat: sympartium, 135 bezoekers

VROUWENMATERIAAL

Financier: ministerie van VWS

Bereik: landelijk

Doel: inventariseren behoeften onder gebruikende vrouwen en bepalen van het thema en vorm voor een uitgave van vrouwenmateriaal in 2009

Looptijd: 2008

Resultaat: behoeften-inventarisatie en bepaling thema 2009 'Druggebruikers in de overgang'

TRAINING, ONTWIKKELING EN BELEID

Kennis herhalen en herhalen en herhalen

Bruggen bouwen zorgt dat verschillende werelden met elkaar in contact komen

De afdeling Training, ontwikkeling en beleid kenmerkt zich door het bouwen van bruggen in en tussen verschillende settings. Zo slaan veldwerkers van Mainline een brug tussen gevangenispersoneel en de manier waarop er met middelengebruik wordt omgegaan op straat. Ook wordt er een brug geslagen tussen gebruiksruimten en de wereld en kennis van gezondheidsvoorlichting. Bruggen worden gebouwd door middel van training, symposia en advisering.

SIGNALEREN

Mainline dicht ook het gat tussen druggebruikers en beleidsmakers bij zorginstellingen en/of ministeries. Tijdens vier signaleringsbijeenkomsten illustreerde Mainline op het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) wat voor ontwikkelingen en trends er op straat zijn waar te nemen. Onder andere bleek dat extra aandacht nodig is voor:

Injecterende Oost-Europese gebruikers

Steeds meer Oost-Europeanen stappen in de scene. Een gevaar voor de volksgezondheid, want deze groep gebruikt voornamelijk intraveneus, wat risico op hiv en hepatitis C met zich meebrengt. De groep Oost-Europese gebruikers hebben daarnaast slecht toegang tot informatie, voorlichting en gezondheidszorg. Door hun geslotenheid en mobiliteit is het een lastig te bereiken groep. Mainline signaleert een zekere weerstand bij gemeenten en de landelijke overheid om gerichte actie te ondernemen om deze groep gebruikers te bereiken en voor te lichten.

Ineke Baas, hoofd van de afdeling: 'In 2009 zal Mainline daarom onderzoek doen naar Oost-Europese druggebruikers in Nederland en de gezondheidsrisico's die zij lopen. Dit zullen we onder andere doen in samenwerking met organisaties die veel werken met deze groep en hun kennis willen delen.'

Gebruikers met psychiatrische problemen

Druggebruikers met psychiatrische problemen vallen geregeld tussen wal en schip. Deze groep gebruikers is (op straat) extra kwetsbaar, omdat ze niet goed voor zichzelf kan opkomen en in de problemen komt. Daarbij moet men denken aan mishandeling, seksueel misbruik, ongewenste zwangerschappen, infectieziekten en soa als gevolg van onveilig vrijen. Door het veelal formeel op abstinentie gerichte beleid binnen psychiatrische zorginstellingen wordt het groeiende middelengebruik binnen de psychiatrie niet geadresseerd, waardoor er weinig controle en invloed op is, terwijl deze groep ook die zorg hard nodig heeft. Medewerkers binnen de psychiatrie geven aan een groeiende behoefte aan ondersteuning te hebben op het gebied van middelen en middelengebruik, maar ook op het gebied van de combinatie van psychiatrische problemen en middelengebruik; hoe ga je om met gebruikers met psychiatrische problemen?

De zorginstellingen zijn in toenemende mate actief om deze groep gebruikers zorg te verstrekken. Mainline draagt daaraan haar steentje bij door met speciale voorlichting deze gebruikers te ondersteunen en via training en deskundigheidsbevordering de professionals uit de zorginstellingen te scholen. Het is zaak de krachten te bundelen met experts binnen de psychiatrie, meent Mainline. Alleen zo kunnen ontwikkelingstrajecten op gang worden gebracht die de schade van druggebruik kunnen verminderen.

Alcoholgebruik onder (ex-)gebruikers

Uit observaties en gesprekken van veldwerkers met druggebruikers en uit ervaringen vanuit de hulpverlening komt naar voren dat er steeds meer alcohol wordt gedronken door (ex-)gebruikers. Zorgelijk is vooral de gezondheidssituatie van mensen met hepatitis C binnen deze groep. Behalve leverproblemen geeft alcohol natuurlijk een groot aantal andere gezondheidsproblemen, zeker in combinatie met andere middelen. Denk aan de kans op een overdosis. Mainline zet zich in om ook schadebeperkende interventies rondom alcoholgebruik te ontwikkelen en bepleit een meeromvattend alcohol harm reduction-beleid.

Samenwerking in netwerken

Mainline had in 2008 zitting in het Netwerk Infectieziekten en Druggebruik, de begeleidingscommissie Actief testen en Counselen, het platform hiv, soa & seksuele gezondheid en het Landelijk overleg soa/hiv preventieprogramma's. Door deze samenwerking wordt harm reduction steeds breder uitgedragen en wordt de expertise van Mainline gebruikt voor beleidsbeslissingen.

Praktische trainingen

Ook via trainingen brengt Mainline de informatie van de druggebruiker over gezondheid en middelen onder de aandacht bij verschillende werkvelden. Er zijn in 2008 trainingen gegeven aan zowel gebruikers als professionals. Trainingen zijn praktisch van aard, zoals 'EHBO bij Overdosis' en 'Contact met druggebruikers'. Deze laatste training is bedoeld voor mensen die dagelijks werken met druggebruikers en geeft tips over hoe de communicatie tussen druggebruiker en hulpverlener kan worden geoptimaliseerd. Verpleegkundigen uit het gevangeniswezen kregen training over hepatitis C en de omgang met drugge-

bruikers en ook opvangmedewerkers in Rotterdam kregen training in hoe te praten over actief testen en hepatitis C met hun cliënten. Tijdens een college aan studenten van de hogeschool Windesheim in Zwolle stond harm reduction centraal en kregen studenten de basisideeën rond harm reduction toegelicht.

Onderzoek binnen verschillende settings

Binnen de muren van het Huis van Bewaring Schutterswei is ook voorlichting gegeven door Mainline. In deze setting kijken sommige gebruikers anders tegen drugs en hun gebruik aan. Enkelen gaan in detentie hun leven overzien en hebben vragen over hun verleden, huidige gezondheid en toekomst. Dit blijkt vaak een goed moment om voorlichting te geven over gezondheidsrisico's en keuzes met betrekking tot druggebruik. In het algemeen praten gebruikers liever met een medewerker van Mainline, omdat Mainline als onafhankelijk wordt gezien, men hoeft dus niet bang te zijn voor eventuele gevolgen als men binnen detentie open is over zijn druggebruik. Daarnaast zijn de gebruikers vaak al bekend met de veldwerkers van Mainline, ze kennen Mainline van buiten de gevangenis, en dat schept een goede basis voor verder contact. Het Instituut voor Verslavingsonderzoek (IVO) heeft onderzoek gedaan naar de meerwaarde van het gezondheidsvoorlichtingswerk van Mainline voor druggebruikers binnen de muren van een huis van bewaring (in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC)). In 2009 worden de conclusies bekend gemaakt.

Mainline heeft in 2008 binnen het programma Infectieziekten en Druggebruik samen met het Landelijk Steunpunt Preventie (LSP- Trimbos) onderzoek gedaan naar de relatie tussen heroïnegebruik en infectieziekten.

‘Uit het onderzoek kwam duidelijk naar voren dat blijvende aandacht nodig is voor harm reduction bij de groep langdurige harddruggebruikers, wiens leven zich grotendeels op straat heeft afgespeeld en zich tegenwoordig vaak afspeelt binnen opvangvoorzieningen. Kennis zakt weg en dient daarom herhaald te worden’, vertelt Ineke Baas. ‘Voorlichting moet blijven wijzen op de risico's van het delen van spuitattributen, onveilig vrijen, de combinatie van verschillende middelen en overmatige alcoholconsumptie.’

Het onderzoeksrapport ‘Heroïne en Infectieziekten: Risicogedrag onder gemarginaliseerd heroïnegebruikers in Nederland’ is te bestellen via www.trimbos.nl/producten.

In 2008 is ook het project ‘Hoe sta ik ervoor!’ afgerond. Dit project bestond voor een substantieel deel uit onderzoek, in dit geval gekoppeld aan een interventie via een campagne en de ontwikkeling van een voorlichtingsspel. Dit pilot-project binnen de GGZ en Maatschappelijke Opvang in Rotterdam in samenwerking met de GGD Rotterdam had tot doel druggebruikers te testen op hiv en hepatitis C. Mainline inventariseerde allereerst de behoeften onder gebruikers en peilde hun motivatie om zichzelf te testen. De belangrijkste uitkomsten waren dat druggebruikers een positieve attitude hebben ten aanzien van testen en behandelen op hepatitis C en hiv. Het actief aanbieden van counseling in de verslavingszorg is een voorwaarde om druggebruikers te motiveren tot het daadwerkelijk realiseren van de test. In Rotterdam heeft 87 % van de gecounselde personen zich laten

testen op hepatitis C en hiv. 31% bleek geïnfecteerd met hepatitis C, 1% met hiv. Mainline steunde het project met een voorlichtingsspel, deed aanvullend veldwerk en bevorderde de deskundigheid van medewerkers, waarbij men werd geleerd hoe om te gaan met druggebruikers, hoe met gebruikers te praten over gezondheid en druggebruik en hoe deze groep zorgvuldig te begeleiden in het testen op hiv en hepatitis C. Het merendeel van de geïnfecteerde (ex-)druggebruikers heeft zich aangemeld voor aanvullende diagnostiek en behandeling. Het pilot-project vormt een basis voor de landelijke hepatitis C-campagne in 2009.

Scherp blijven letten op de toegankelijkheid van druggebruikers tot schone spuiten

Spuitomruil is een bijzonder effectieve methode van harm reduction, die leidt tot een afname van infectieziekten onder injecterende druggebruikers. Behalve de gebruikers ondersteunt Mainline het personeel van gebruiksruimten.

In het kader van de jaarlijkse netwerkbijeenkomst over spuitomruil, die tevens is ingebed in het netwerk Infectieziekten en Druggebruik, is in december 2008 door Mainline en het Landelijk Steunpunt Preventie (LSP) een miniconferentie 'Spuitomruil in gebruiksruimten' georganiseerd voor professionals. Er waren presentaties over spuitenruil in Haarlem en in de gebruiksruimte in Breda. Het hoofdonderwerp was: hoe om te gaan met dealen in gebruiksruimten? De meningen over het fenomeen huisdealers waren verdeeld en er bleken grote regionale verschillen te bestaan in de benadering van druggebruikers. Door deze miniconferentie konden ideeën en kennis worden uitgewisseld, zodat er gewerkt kan worden aan effectief beleid op basis van *best practice*.

Bestellen gebruiksmaterialen bij Safe Shop

De Safe Shop is een treffend voorbeeld van een project met een brugfunctie in een digitale setting. De Regenboog-apotheek heeft een website (mede bedoeld voor werkers in de verslavingszorg) gemaakt waar gebruiksmaterialen te bestellen zijn, van pompen, naalden en filters tot steriel water. Mainline heeft de voorlichtingskant van de website ontwikkeld. Op de site staat uitleg over veilig gebruik en harm reduction.

Projecten

LANDELIJKE HCV CAMPAGNE

Financier: ZonMW

Partners: NIGZ, Trimbos Instituut, GGD, UMC Utrecht, Julius Centrum, Nationaal Hepatitis Centrum, Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG), en Landelijke Vereniging Georganiseerde Eerste Lijn (LVG)

Doel: personeel en druggebruikers bij instellingen door middel van training informeren over hepatitis C

Looptijd: 2007-2008

Resultaat: 1 training HCV testcounseling aan Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN); voorbereiding van de landelijke uitrol HCV-campagne, die in 2009 van start gaat

HOE STA IK ERVOOR!

Financier: AIDS fonds

Partners: GGD Rotterdam, GGZ en maatschappelijke opvang in Rotterdam

Bereik: bereik pilot Rotterdam met vervolg landelijke uitrol

Doel: onderzoek en interventie-ontwikkeling ten aanzien van actief testen van druggebruikers op hiv en hepatitis C

Looptijd: 2007-2008

Resultaat: aanbevelingen voor een actief testbeleid van druggebruikers, Voorlichtingsspel 'Russische roulette'. Campagne rondom actief testen onder druggebruikers in Rotterdam

HEPATITIS C IN DETENTIE

Financier: Dienst Justitiële Inrichtingen

Partner: Dienst Justitiële Inrichtingen

Bereik: pilot in vier inrichtingen

Doel: trainen van verpleegkundig gevangenispersoneel over hepatitis C en contact met gebruikers

Looptijd: 2008

Resultaat: *Need assessment*-kennis en vaardigheden onder verpleegkundigen ter voorbereiding trainingen in 2009

HEROÏNE INFECTIEZIEKTEN ONDERZOEK (HIO)

Financier: ministerie van VWS

Partner: Landelijk Steunpunt Preventie (LSP) in het kader van het Programma Infectieziekten en Druggebruik

Doel: onderzoeken van de risico's op infectieziekten en gezondheidsproblemen onder gemarginaliseerde heroïnegebruikers.

Bereik: landelijk

Doel: vaststellen van de relatie tussen heroïnegebruik en infectieziekten en formuleren advies op basis van de conclusies

Looptijd: 2008

Resultaat: onderzoeksrapport 'Heroïne en Infectieziekten
Risicogedrag en gezondheid onder gemarginaliseerde heroïnegebruikers in Nederland'

STIMULERING SPUITOMRUIL

Financier: ministerie van VWS

Partner: Landelijk Steunpunt Preventie (LSP) in het kader van het Programma Infectieziekten & Druggebruik

Bereik: landelijk

Doel: ondersteunen van professionals werkzaam in de spuitenruil

Looptijd: 2008

Resultaat: gezondheidsvoorlichting aan gebruikers in gebruikruimten door aandachtsfunctionaris spuitomruil. Signaleringen omtrent spuitomruil-voorzieningen en miniconferentie spuitomruil in december 2008.

TRAININGEN

Financier: afnemers

Doel: deskundigheidsbevordering en aanleren vaardigheden aan professionals en workshops in het oefenen van vaardigheden voor druggebruikers.

Looptijd: 2008

Resultaat: 11 instellingen/organisaties getraind

SIGNALERINGEN

Financier: ministerie van VWS

Partner: Landelijk Steunpunt Preventie (LSP)

Bereik: landelijk

Doel: via de samenwerking tussen LSP en Mainline een effectieve verbinding leggen tussen straat, professionals en beleidsmakers en innovatieve ontwikkelingen op gang brengen.

Looptijd: 2008

Resultaat: 4 signaleringsbijeenkomsten, thema onderwerpen: Cocaïnegebruik en infectieziektenrisico, Heroïnegebruik en infectieziektenrisico, HCV geluiden van de straat, toename alcohol onder (ex-)gebruikers, *Men Having Sex with Men*, middelengebruik en risicogedrag en Oost-Europeanen en middelengebruik. Korte signaleringen: lichte toename Chrystal Meth gesignaleerd naar aanleiding van veldwerkgesprekken in huizen van bewaring.

INTERNATIONAAL

“Harm reduction is een prachtig exportproduct, mits aangepast aan de lokale setting”

“Kennisoverdracht is het uitgangspunt voor samenwerking met onze partners”

Harm reduction met fluwelen handschoen

De internationale afdeling van Mainline heeft te maken met zeer uiteenlopende settings, variërend van de toppen van de wereld in Nepal tot de laagvlakten van India. Ook zijn we in Rusland, Kalimantan, Pakistan en Cambodja actief. De situatie rondom druggebruik en harm reduction in Afrika en Latijns-Amerika is in 2008 via bureauonderzoek onderzocht. De settings in beide continenten zullen in 2009 nader worden bekeken via contact met druggebruikers en harm reduction-organisaties ter plekke.

Uiteraard stellen de verschillende landen elk op hun beurt andere eisen aan het werk van Mainline. Daarbij is het zaak te weten hoe de verschillende overheden tegen druggebruik aankijken, maar ook welke gezondheidsrisico's gebruikers specifiek in de desbetreffende landen lopen. Behalve kennis over de politieke en sociaal-economische situatie in de projectgebieden is flexibiliteit nodig. Dit maakt het mogelijk om telkens aanpassingen met lokale partners door te voeren die nodig zijn. 'Dat is een proces van jaren, omdat zaken als gezondheid, druggebruik en armoede samenkomen', meent Gea Westerhof, afdelingsmanager van de internationale afdeling. 'Working in Partnership, dat is waar Mainline het afgelopen jaar voor stond en de komende jaren voor zal staan.'

Het is aan te bevelen dat Mainline zoveel mogelijk haar gezicht laat zien. Alleen zo kan goed worden samengewerkt met de verschillende partners, en kunnen de resultaten zo optimaal mogelijk worden gemonitord en geëvalueerd. In 2008 ging Mainline 9 keer op projectbezoek. Daarnaast is er elke maand vast contact via telefoon of skype, en vindt er

veel e-mail-verkeer plaats. Ook op conferenties in het buitenland is er veelvuldig contact geweest met de diverse partners.

Actieve Lobby

Op Kalimantan, het grootste eiland in de Indonesische archipel, gaan sekswerk en middelengebruik en risicogedrag vaak hand in hand. Hier wordt dus expertise gebundeld; het kennisgebied van harm reduction en dat van seksuele en reproductieve gezondheid ontmoeten elkaar. Condoomgebruik is geen vanzelfsprekendheid in dit islamitische land, waar thema's als druggebruik en seks niet openlijk worden besproken. Om ruimte te krijgen voor harm reduction moet LARAS – de organisatie waar Mainline mee samenwerkt op Kalimantan – direct op lokaal niveau met beleidsmakers en politie samenwerken. Om beter gehoord te worden en meer impact te hebben, adviseert Mainline haar partner zich samen met andere harm reduction-organisaties te verenigen. 'Dat advies heeft LARAS ter harte genomen met de oprichting van een harm reduction-platform. Mainline adviseert LARAS dus hoe ze een actieve lobby moet voeren in deze gecompliceerde setting', aldus Westerhof. Zij en een trainer van Mainline waren ter ondersteuning 3 weken bij LARAS aanwezig om training te geven op het gebied van veilig gebruik en veilige seks, maar ook om te adviseren bij het actief lobbyen.

Tegen de stroom in

In Nepal werkt Mainline samen met de lokale partner Youth Vision in de Kathmandu-vallei, waar grofweg 70 procent van de inwoners werkloos is en het toerisme sinds 2001 is ingezakt. Naast de sociaal-economische onrust was er ook jarenlang politieke onrust in de vorm van een guerrilla van maoïsten die uit de bergen een gewapende strijd voerden tegen het toenmalige regime.

Drugs als heroïne en het medicijn buprenorfine zijn al een aantal jaar in ruime mate voorradig en worden veel gebruikt door jonge gebruikers, op zoek naar ontsnapping. Binnen hun cultuur is het gebruikelijk dat drugs worden gespoten. Maar door onwetendheid met de risico's heeft 50 procent van de druggebruikers hiv. Om erger te voorkomen geeft de organisatie Youth Vision gezondheidsvoorlichting. Daarnaast werkt Youth Vision sinds 2004 aan een pilot orale substitutiebehandeling via het verstrekken van buprenorfine.

De verkiezingen van 2008 hebben de oude rebellen, de maoïsten, in het regeringszadel geholpen. Dit is voor druggebruikers in de vallei niet gunstig, aangezien de maoïsten een beleid voeren van repressie en zich niet kunnen vinden in een harm reduction-benadering. 'Onze lokale partner Youth Vision blijft echter doorgaan met het geven van gezondheidsvoorlichting aan druggebruikers, maar de situatie is zorgelijk', aldus Westerhof.

Expertise

De eerste programmaronde van From Margins to Mainstream (2005-2008) is in 2008 geëvalueerd. Mainline heeft naar aanleiding van het evaluatierapport een Raad van Advies voor dit programma in het leven geroepen. In deze raad hebben experts zitting op het gebied van landbouw, management, lobby en behandeling van onder andere hiv/aids. Kennis en expertise van deze functionarissen worden ingezet in voorstellen van de partners. Dit

om de impact van de voorstellen te vergroten. Volgens Westerhof kunnen de lokale partners zelf het beste de behoeften signaleren. Mainline en de Raad geven aanvullend advies op maat.

Voorzichtig manoeuvreren

In Rusland is Mainline samen met de partner Parents against Drugs aan het werk in de industriestad Togliatti. Doel is toegang tot HAART (highly active anti retrovirus therapy) voor druggebruikers te bereiken, wat gezien de setting niet eenvoudig is.

Human Right Watch publiceerde een rapport waarin de mensenrechten beschreven worden en waarin beschreven staat dat de toegang tot HAART voor druggebruikers slecht is. Harm reduction moet in Rusland dan ook stapje voor stapje worden geïntroduceerd. Mainline heeft samen met de lokale partner het project officieel geopend met een presentatie aan pers en officials, onder wie het hoofd politie, zodat harm reduction direct onder de aandacht kon worden gebracht bij de beleidsmakers. Voorts werden er trainingen gegeven aan de politie over de omgang met druggebruikers.

In Oekraïne heeft Mainline, in samenwerking met Aids Foundation East West (AFEW) het gevangenispersoneel in de hoofdstad Kiev getraind. De training was gebaseerd op het werken in de gevangenis vanuit het perspectief van harm reduction. Na deze training heeft Mainline in oktober 2008 voor het gevangenispersoneel een studiereis naar Nederland georganiseerd. Het doel van deze reis was kennismaken met het Nederlandse gevangeniswezen en het Nederlandse beleid in gevangnissen rondom drugs, gezondheid en druggebruik.

Bied mensen alternatieven

Om de driehoeksrelatie tussen armoede, druggebruik en hiv te doorbreken en gebruikers keuzes te kunnen laten maken tussen een leven met druggebruik, gecontroleerd gebruik, veilig gebruik of zelfs zonder druggebruik, is toegang tot informatie, zorg, behandeling maar zeker ook tot werk onontbeerlijk. Daarom heeft Mainline ook in 2008 projecten in Cambodja en Pakistan ondersteund die (ex-)druggebruikers werkgelegenheid bieden. Ruim 500 cliënten werden in 2008 opgeleid en in dienst genomen bij verschillende projecten.

Nederlands exportproduct

Om harm reduction wereldwijd een breed draagvlak te geven is uitwisseling van kennis en expertise onontbeerlijk. Op Europees niveau is Mainline daarom in 2008 actief geweest in het Correlation Network. Hierin wordt gestreefd naar een betere toegang voor kwetsbare groepen tot (gezondheids)zorg via onderzoek, expertise uitwisseling en lobby. Om het draagvlak en de steun voor harm reduction in het Nederlandse buitenlandbeleid te verstevigen hebben Nederlandse harm reduction-organisaties zich verenigd in het Harm Reduction Platform Nederland (HARP). Samen met Aids Foundation East West, Asian Harm Reduction Network, Health Connections International en Consultancy Tanne de Goei is er gewerkt aan een gezamenlijke lobby en aan één gezicht naar buiten. Zo is op het Nationaal Congres Soa Hiv een gezamenlijk debat georganiseerd.

Projecten

FROM MARGINS TO MAINSTREAM

Financier: MFS ministerie van Buitenlandse Zaken

Partners: Friends-International (Cambodja), Sharan (India), Nai Zindagi (Pakistan), Youth Vision (Nepal), LARAS (Indonesië), AHRN (Thailand)

Doel: verbeteren van de gezondheid en kwaliteit van leven van druggebruikers door het ontwikkelen van dupliceerbare modellen die een continuïteit in zorg bieden en interveniëren in de problematische driehoek tussen druggebruik, armoede en HIV.

Looptijd: 2005-2008

MATRA TOGLIATTI

Financier: Matra

Partner: Parents against Drugs (Togliatti, Rusland)

Doel: verbetering van toegang tot HAART (hiv-behandeling) voor seropositieve druggebruikers en sekswerkers in Togliatti

Looptijd: 2008-2010

INSTITUTIONALISERING VAN GEZONDHEIDSVORLICHTING EN HIV/AIDS PREVENTIE BIJ HET MINISTERIE VAN JUSTITIE IN DE OEKRAÏNE

Financiering: AFEW met MATRA financiering

Partners: AFEW en de Oekraïense 'Dienst Justitiële Inrichtingen'

Doel: opzetten en institutionaliseren van trainingen voor gevangenispersoneel en gedetineerden over hiv/aidspreventie, behandeling, zorg en ondersteuning

Looptijd: september 2007 – augustus 2010

CORRELATION

Financiering: de Regenbooggroep/ Amoc met Europese Commissie financiering (Directorate Health & Consumer Protection)

Partners: Stichting De Regenboog/AMOC en 55 andere organisaties binnen de EU

Doel: toegang tot zorg en andere diensten voor gemarginaliseerde groepen verbeteren

Looptijd: mei 2005-april 2008

BUREAU EN FINANCIËEL BEHEER

“Omslag van bureau en financieel beheer naar ondersteunen”

“Behoeften organisatie invullen”

Omslag in denken

Het werk van de afdeling Bureau en financieel beheer betreft enerzijds invulling van interne faciliteiten, zodat de afzonderlijke afdelingen zich kunnen richten op hun kerntaken, en anderzijds verantwoording afleggen aan externe financiers over de aan de organisatie toevertrouwde financiële middelen. Teneinde bovengenoemde taken beter te kunnen uitvoeren zal de afdeling in de loop van 2009 worden omgeturnd tot afdeling Ondersteuning.

We zijn een non-profit organisatie, maar Mainline dient wel op profit wijze te worden aangestuurd. Dit vergt een omslag in denken. Herman Kalter, hoofd van deze ondersteunende afdeling: “Deze omslag in het werken is in 2008 van de grond gekomen, hetgeen zich uitte in managementinformatie voor directie en bestuur. Een goede ontwikkeling in de stap naar verder professioneel denken en werken.”

Toegevoegde waarde

Over het algemeen groeit de wens van subsidiegevers om zekerheid te verkrijgen dat hun gelden goed worden besteed. Net als andere organisaties dient ook Mainline haar toegevoegde waarde aan te tonen en keuzes te verantwoorden. Mainline ziet dit als een vanzelfsprekendheid. Een visie op lange(re) termijn is onontbeerlijk en in 2008 is nadrukkelijker aan deze visie gewerkt.

Sturen organisatie

De financiële en niet-financiële gegevens worden omgezet in (maandelijkse) managementinformatie:

a. Urenrapportage. Voor medewerkers / management is dit een verbetering omdat zij nu meer zicht hebben op hun eigen uren. Met name ook verantwoordelijke projectleiders kunnen er hun voordeel mee doen. “Het is beter en gemakkelijker medewerkers te sturen

tijdens een proces dan achteraf te moeten constateren dat iets fout is verlopen”, aldus Kalter.

b. Liquiditeitsplanning. Dit is een belangrijk sturingsinstrument voor het management en bestuur.

c. Exploitatierkening-rapportages (met forecast/prognose).

d. Projecten –voortschrijdingsrapportages.

Behoeftte personeel

Eind 2008 is meer richting gegeven aan de uitvoering van het Personeel & Organisatiebeleid, enerzijds door de eerder genoemde urenrapportage te verbeteren en anderzijds door het functioneren van medewerkers te optimaliseren (onder meer door de invoering van eindejaarsgesprekken en uitbreiding van bijscholingsmogelijkheden). Aan beide zaken bestond binnen Mainline reeds langer behoefte.

BIJLAGEN

Veldwerkgesprekken

Financieel overzicht

Presentaties

Delegaties

Publicaties

Congressen

Medewerkers

Bestuur

Commissie van Advies

TOTAAL AANTAL GEREGISTREERDE GESPREKKEN	2206	100,0%
Plaats		
Amsterdam	674	30,6%
Amsterdam Zuidoost	219	9,9%
Schutterswei (zonder Alkmaar)	309	14,0%
Elders	1004	45,5%

Geslacht		
Man	1664	75,4%
Vrouw	542	24,6%

Leeftijd		
Tot 25	116	5,3%
25-40	775	35,1%
40+	1313	59,5%
Onbekend	2	0,1%

Lengte gesprek		
Tot 5 minuten	583	26,4%
5 tot 15 minuten	885	40,1%
15 tot 30 minuten	521	23,6%
30 tot 60 minuten	138	6,3%
Langer dan 60 minuten	54	2,4%
Onbekend	25	1,1%

Gespreksonderwerpen		
Drugs	2057	93,2%
Gezondheid	1736	78,7%
Harm reductie	1545	70,0%
Hiv aids	396	18,0%
Combinatietherapie	153	6,9%
Hcv	560	25,4%
Hbv	443	20,1%
Soa	443	20,1%
Seks	524	23,8%
Huisvesting	816	37,0%
Psycho/sociaal	1296	58,7%

Plaats van contactlegging		
Straat	257	11,7%
Drugshulpverlening	155	7,0%
Periferie drugshulpverlening	289	13,1%
Inloop	411	18,6%
Gebruikersruimte	130	5,9%
Thuis	82	3,7%
Dealadres	2	0,1%
Bus	549	24,9%
Telefonisch	26	1,2%
Elders	269	12,2%
Onbekend	36	1,6%

Etniciteit		
Nederlander	1199	54,4%
Westerse buitenlander	210	9,5%
Surinamer/Antiliaan	434	19,7%
Noord-Afrikaan/Turk	125	5,7%
Oost-Europeaan	95	4,3%
Anders	120	5,4%
Onbekend	23	1,0%

Wijze van gebruik		
Intraveneus	210	9,5%
Ex intraveneus	298	13,5%
Niet iv	938	42,5%
Onbekend	705	32,0%

Tippelzone		
Ja	98	4,4%
Nee	2108	95,6%

Prostitutie		
Ja	214	9,7%
Incidenteel	38	1,7%
Nee	1583	71,8%
Onbekend	371	16,8%

Middelen		
Snuifcoke	153	6,9%
Basecoke	1433	65,0%
Heroïne	1096	49,7%
Methadon	1355	61,4%
Speed/amf.	154	7,0%
Benzo's	238	10,8%
Alcohol	651	29,5%
XTC	107	4,9%
Cannabis	353	16,0%
Nieuw voor veldwerker		
	1570	71,2%
Opvolgesprek	636	28,8%

Door veldwerk bezochte plaatsen

Alkmaar	354	16,0%
Amsterdam	674	30,6%
Amsterdam Bijlmer	219	9,9%
Apeldoorn	42	1,9%
Arnhem	61	2,8%
Assen	14	0,6%
Bergen op Zoom	8	0,4%
Breda	34	1,5%
Delft	2	0,1%
Den Bosch	12	0,5%
Den Haag	65	2,9%
Dordrecht	21	1,0%
Eindhoven	43	1,9%
Groningen	43	1,9%
Gouda	9	0,4%
Haarlem	42	1,9%
Harderwijk	8	0,4%
Heerhugowaard	1	0,0%
Heerlen	9	0,4%
Leeuwarden	11	0,5%
Leiden	54	2,4%
Lelystad	4	0,2%
Maasticht	12	0,5%
Nijmegen	48	2,2%
Roermond	7	0,3%
Roosendaal	7	0,3%
Rotterdam	181	8,2%
Tilburg	25	1,1%
Utrecht	97	4,4%
Venlo	33	1,5%
Vlissingen	15	0,7%
Zaandam	23	1,0%
Zoetermeer	1	0,0%
Zwolle	27	1,2%
Totaal	2206	100%

FINANCIËEL OVERZICHT

In 2008 heeft Mainline 20 personeelsleden onder contract gehad. Deze twintig personen hebben over 2008 gemiddeld 15,3 FTE vertegenwoordigd. Op 31 december 2008 waren er 16 personeelsleden in dienst, gezamenlijk goed voor 12,4 FTE.

Het ziekteverzuimpercentage komt uit op 14%. Dit percentage is aan de hoge kant, veroorzaakt door langdurige ziekte van twee werknemers.

Het resultaat over 2008 is bevredigend te noemen. Het exploitatieresultaat komt in 2008 uit op afgerond € 3.000 (2007 € 12.000); de subsidiebatan bedroegen in 2008 afgerond € 928.000 (2007 € 1.238.000).

“De exploitatiekosten bevinden zich op laag niveau en de organisatie is lean and mean”, zegt Kalter.

PRESENTATIES

- > 4 maart
Amsterdam, Jeannot Schmidt
'Mainline & Harm Reduction' voor aidsambassadeur en Ministerie van Buitenlandse Zaken

- > 15 Mei
Barcelona, Janine Wildschut
Workshop voor Spaanse veldwerkers over zelfcontrole

- > 1 september
Zwolle, Jeannot Schmidt
Hepatitis C en Voorlichtingsmateriaal, Startconferentie DJI, HCV-pilot in detentie

- > 8 Juni
Delhi, Nederlandse ambassade India, Gea Westerhof
Presentatie Mainline internationaal

- > 12 Augustus
Islamabad, Nederlandse ambassade Pakistan, Gea Westerhof
Presentatie Mainline internationaal

- > 20 oktober
Amsterdam, Ancella Voets en Ingrid Bakker
Dutch public health and drugs policies; a pragmatic approach, delegatie uit Oekraïne

- > 7 oktober
Phnom Phen, Cambodja, Janine Wildschut
Openingsforum 'Response Beyond Border: Working in partnership'

- > 25 november
Delft, Leon Knoops, Janine Wildschut
Harm Reduction, drug use and prostitution in the Netherlands
UNPD genodigden SOA-AIDS Nederland

- > 9 december
Amsterdam, Gea Westerhof, Ancella Voets
Voices from the street, UNFPA genodigden SOA-AIDS Nederland

- > 12 december
Amsterdam, Huis van Bewaring de Havenstraat, Ingrid Bakker, Ancella Voets
Drugs, health, harm reduction, penitentiaire Inrichting De Havenstraat. Een delegatie uit Kyrgyzstan (Ministerie van Justitie, Ministerie van Gezondheid en Drug Control Agency), georganiseerd door de World Health Organisation (WHO)

DELEGATIES

- > 16 maart, Amsterdam: Nederlandse aidsambassadeur en medewerkers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Arie Sijbesma Ingrid Bakker, Jeannot Schmidt en Gea Westerhof
- > 28 maart, Amsterdam: internationale aidsambassadeurs, Gea Westerhof, Leon Knoops en Toon Broeks
- > 13 mei, Amsterdam: Mainline & Harm Reduction voor Indonesische delegatie bij SOA-Aids Nederland, Jeannot Schmidt
- > 5 september, Amsterdam: delegatie Iran, Jeannot Schmidt, Gea Westerhof, Arie Sijbesma en Toon Broeks
- > 21-24 oktober, Amsterdam: studiereis Oekraïense detentiewerkers, Ingrid Bakker, Toon Broeks, Leon Knoops, Ancella Voets, Gea Westerhof

CONGRESSEN

- > Januari, Goa, India, 'Response Beyond
- > Maart, Luxemburg, Luxemburg, EU Conference informatie bijeenkomst
- > 3-5 mei, Moskou, Russische Federatie, 'Eastern European and Central Asian Aids Conference' (EECAAC)
- > 12 – 15 mei, Barcelona, Spanje, 'International Harm Reduction Conference'
- > Augustus, Mexico stad, Mexico, 'International Aids Conference'
- > Oktober, Phnom Phen, Cambodja, Workshop / Conference, 'Response Beyond Borders
- > December, Amsterdam, Nederland, 'Nationale Aids Conferentie'

PUBLICATIES

- > Mainline Magazine, verschijnt vier keer per jaar.
Oplage: 12.000, landelijk bereik.
Financier: Ministerie van VWS

- > Engelse editie Mainline Special 2008, nummer 3
Vertaling van de Mainline voor Engelstalig publiek en professionals en partners
Oplage: 5000
Medefinanciering: Ministerie van Buitenlandse Zaken

- > Take It
Nieuwsbrief voor druggebruikers met hiv, verschijnt vier keer per jaar
Oplage: 750
Financier: Ministerie van VWS

- > Afkickgids 2008/2009
Overzicht van afkickinstellingen in Nederland
Oplage: 3000
Financier: Oranje Fonds

- > Postkaart hiv en empowerment
Oplage: 5000
Financier: Ministerie van Buitenlandse Zaken
Website: www.mainline.nl
Website: www.cocaineinfo.nl

- > DVD Buprenorfine, de kick van gewoon
Productie: Mainline en CNI-concept
Oplage: 620
Financier: Schering-Plough

- > Making voices heard; Access to health and social services for substance users
Ancella Voets & Georg Bröring
Onderzoek naar drempels in hulpverlening voor druggebruikers in Nederland (Amsterdam), Bulgarije, Hongarije (Boedapest) en Slovenië, uitgevoerd binnen het Correlation Network

- > Marokkaanse druggebruikers in Amsterdam
Ancella Voets
Artikel gepubliceerd in het tijdschrift Cultuur Migratie Gezondheid (CMG) naar aanleiding van het onderzoek naar drempels in de hulpverlening voor Marokkaanse druggebruikers in Amsterdam, uitgevoerd binnen het Correlation Network

- > Rapport Heroïne en infectieziekten;
Risicogedrag en gezondheid onder gemarginaliseerde heroïnegebruikers in Nederland
Onderzoeksresultaten van risico's op infectieziekten en gezondheidsproblemen onder
gemarginaliseerde heroïnegebruikers in het kader van het Programma Infectieziekten
en Druggebruik i.s.m. LSP
Oplage: 100
Financier: Ministerie van VWS

NETWERKEN INTERNATIONAAL

- > HARP
Harm Reduction Platform Nederland:
Asian Harm Reduction Network (AHRN) / Response International
Aids Foundation East-West (AFEW)
Health Connections International (HCI)
Mainline
Trans National Institute (TNI)
Consultancy Tanne de Goeij
- > Sharenet
Netwerk van Nederlandse ngo's en consultants in het werkveld van reproductieve
gezondheidszorg, aids en seksualiteit. Onderhouden en verstrekken van capaciteitsop-
bouw en politieke dialoog

NETWERKEN NATIONAAL

- > Infectieziekten en Druggebruik
Partners: Tactus, Iriszorg, Trimbos Instituut, Verslavingszorg Noord Nederland
(VNN), GGD Friesland
Doel: het Netwerk Infectieziekten en Druggebruik is een onderdeel van de Landelijke
Steunfunctie Preventie GGZ en Verslavingszorg, kortweg LSP. De LSP is ondergebracht
bij het Trimbos Instituut te Utrecht. De LSP beschikt over directe relaties met de
instellingen voor verslavingszorg en relevante instituten als GGD Nederland en GGZ
Nederland. Er is een directe relatie met de Vereniging voor Verslaving Geneeskunde Ne-
derland (VVGn) via hun voorzitter die regelmatig deelneemt aan de netwerkbijeenkom-
sten. Activiteiten van het Netwerk worden op deze manier uitgedragen en ondersteund
door de VVGn.
Looptijd: doorlopend

-
- > Actief testen en Counselen
Partners: Schorer, OLVG, Hiv vereniging, SOA Aids Nederland, GGD Amsterdam
 - > Platform Seksuele Gezondheid
Partners: Schorer, HIV-vereniging, SOA-AIDS Nederland, Mainline, RIVM, Centrum infectieziektenbestrijding Cib, GGD-Nederland, VWS, LUMC, AMC en UVA, Rutger Nisso groep
 - > HCV in kader van de landelijke campagne
Partners: NIGZ, Trimbos LSP, GGD Nederland, Hepatitis C Centrum
 - > LVG (Landelijke Vereniging Georganiseerde Eerstelijn)
Partner: Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG)
 - > Overleg Landelijke Soa/hiv preventie programma's
Partners: RIVM, Soa Aids Nederland, HIV-Vereniging, Schorer, LUMC, Rutger Nisso groep
 - > Stuurgroep pilot HCV in detentie
Partners: DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen), Trimbos/ LSP, PI Arnhem, PI Norderhaven, De Havenstraat, PI Rijnmond/ Hoogvliet
 - > Landelijk Overleg Tappelzones
Partners: tappelzones, SOA-AIDS Nederland

MEDEWERKERS ORGANISATIE

DIRECTIE:

Janine Wildschut
Hansje Kalt (ziektevervanging 1 maart-1 september)

VELDWERK EN VOORLICHTINGSMATERIAAL

Programmaleider: Arie Sijbesma
Medewerkers:
Ingrid Bakker, veldwerk/redactie
Renate van Bodegom, veldwerk/redactie
Toon Broeks, veldwerk/redactie
Leon Knoops, veldwerk/redactie
Ester Fransz, veldwerk/redactie (vanaf 1 juli)
Jasperine Schupp, projectleider/hoofdredactie

TRAINING, ONTWIKKELING, BELEID

Programmaleider: Josefien Ensdorff (tot 29 februari)
Programmaleider: Ineke Baas (vanaf 1 september)
Medewerker:
Jeannot Schmidt, trainer
Niels Krummacher (tot 1 april)
Anne Vlessing

INTERNATIONAAL

Programmaleider: Gea Westerhof
Medewerkers:
Ancella Voets, projectleider
Caroline Schaap, administratie internationaal
(tot 30 april)
Aga Staruch, administratie internationaal
(vanaf 1 juli)

BUREAU EN FINANCIËEL BEHEER

Afdelingsleider: Herman Kalter (vanaf 1 augustus)
Afdelingsleider: Hans Clever (tot 31 juli)
Medewerkers:
Mariëtta Goossens, bureau, IT en vormgeving
Carla Liedermooy, financiële administratie

VRIJWILLIGERS

Marlèn Nolta, bibliotheek
Lucia Pasch, mailings, lunch

STAGE INTERNATIONAAL

Carina Santoz
Looptijd: 1-1-2008 tot en met 30-06-2008
Opleiding: psychologie en educatieve wetenschappen
Project: Onderzoek naar Afrika en Latijns Amerika
gerelateerde harm reduction programma's

BESTUUR

Voorzitter: Hugo van Aalderen

Penningmeester: Laetitia de Leede

Lid: Janine Wildschut

Lid: Ingrid Bakker

COMMISSIE VAN ADVIES

Cas Barendregt,

Senior Onderzoeker, Instituut voor Verslavingsonderzoek (IVO)

Jean- Paul Grund,

Senior Onderzoeker, Centrum voor Verslavingsonderzoek (CVO)

Arie van den Hurk,

Onderzoekscoördinator Wetenschappelijk Onderzoek en

Documentatie Centrum, ministerie van Justitie

Gerjo Kok,

Hoogleraar Gezondheidsvoorlichting Universiteit van Maastricht

Rachel Ploem,

Projectcoördinator/ adviseur World Population Foundation en MY body

Theo Sluis,

Voormalig hoofd Ambulant medisch team, GGD Amsterdam

COLOFON

Voorwoord: Janine Wildschut

Tekst: Mainline

Eindredactie: Nicolline van der Spek

Correcties: Francien Coenen

Vormgeving: Mariëtta Goossens

Print: Repro's Amsterdam

Voor meer informatie:

www.mainline.nl / info@mainline.nl

Stichting Mainline, Postbus 58303, 1040 HH Amsterdam, +31 (0)20 682 26 60

© Overname en of reproductie alleen na schriftelijke toestemming van Stichting Mainline

^ Afvalberg ^ Alkmaar ^ Amsterdam ^
^ Begeleid Wonen ^ Bergen Op Zoom ^
Bus ^ Cambodja ^ Congresgebouwen ^ C
Amsterdam ^ De Scene ^ Delft ^ Den Bosch ^
^ Directe Hulpverlening ^ Dordrecht ^ D
Gevangenis In Oekraïne ^ GGD Rotterdam
^ Hogeschool ^ Hostels ^ HvB Schuttersv
Trajecten ^ Kiev ^ Klinieken ^ Landelijk
Opvang ^ Miniconferentie Smitomruil ^
^ Opvangplekken ^ Opvangvoorzieninge
Psychiatrische Zorginstellingen ^ Roerm
Kalimantan ^ Smitomruil ^ Symposium
Trainingen ^ Utrecht ^ Veldwerk ^ Venlo ^